

МИЛЛИЙ ТИКЛАНİŞ

3 (272) ● 2014 йил 15 январь, чоршанба ● Ўзбекистон "Миллий тикланиш" демократик партиясининг ижтимоий-сиёсий газетаси

ЎзМТДП — www.mt.uz Тахририят — www.milliytiklanish.uz

2008 йил 30 октябрдан чиқа бошлаган

ЎзМТДП лойиҳаси асосида берилган имтиёзли кредитлар ўз эгалари томонидан мақсадли йўналтирилиб, фаровонликка хизмат қилмоқда

Нукус шаҳридаги 25-мактабгача таълим муассасасида ўкув-тарбия машгулотлари жаҳоёнida дастлабки билим ва кўнижмалари эгаллаётган ўғил-қизлар тасвирий санъат, чевар кўллар түгаракларига ҳам фаол қатнашмоқда

Мексика Конституциясида қонунчилик ҳокимиюти иккι палатали конгрессдан иборатлиги кўрсатилган бўлиб, унга кўра, куйи палата Депутатлар палатаси, юкори палата эса Сенатдан ташкил топган

3

ПАРТИЯ ҲАЁТИ

6

ЖАРАЁН

7

ХАЛҚАРО ҲАЁТ

Хабарлар

Ахборот хизмати афзалликлари

Жиззас вилоятида БМТ Таддиргаёт дастурининг "Маҳаллий бошқарув тизимини кўллаб-куватлаш: фукаролик иштироки ва ҳамкорлик" кўшима лойиҳаси доирасида 2010-2013 йилларда амала оширилган ишлар сархисоби ва 2014-2017 йилларга мўлжалланган истиқболли режаларга бағишланган тадбир бўлиб ўтди.

Вилоят фаоллари ва лойиҳа мутассислари иштирок этган таддиргаёт дастурининг "Маҳаллий бошқарув тизимини кўллаб-куватлаш: фукаролик иштироки ва ҳамкорлик" кўшима лойиҳасининг кейинги боскичида маҳаллий давлат ҳокимиюти ва бошқарув органларининг сифатли хизмат кўрсатиш бўйича маъмурӣ салоҳиятни мустаҳкамлаш, масъулитини ошириш ва худудий ривожланишини кўллаб-куватлаш ҳамда маҳаллий ҳокимиюти органларининг бюджет ваколатларини кучайтириш ўйналишларида фаолият олиб борилиши таъкидланди. Тадбир сўнгиди иштирокчиларни кизиктирган саволларга атрофлича жавоб қартирилди.

Иктидорли болалар маскани

Замонавий архитектура талаблари асосида капитал таъмирадан чиқарилган Андижон вилояти "Барқамол авлод" болалар марказида ўқувчи ёшларнинг дарсдан бўш вақти тўғри ва мазмунли ташкил этилмоқда.

Айни пайдай бу ерда бадиий ва техник иходиёт, экология ва ўлка-шунослик ўйналишларида 22 тўғрап фаолият кўрсатмоқда. Марказда ташкил этилган тасвирий санъат, конструкторлар, хайкалтарошлик, пазандачлилар, тўкувчилик, тикчилик, ракс, инглиз тили, стол тениси, компьютер саводхонлиги машгулотларига беш юзга якин ёшлар катнаҳди. Уларга 26 нафар тажрибали педагог ходим бош-кош. Ўтган йили марказнинг Жаҳонгир Фоуржонов, Хуршид Каттабеков ёшлари мамлакат макёсида ўтказилган турли кўрик-танловларда мевафакиятили иштирок эти.

Осойишталикнинг муҳим омили

Самарқанд шаҳрида "Намунали милиция таянч пункти" республика кўрик-танловининг вилоят боскичи бўлиб ўтди.

Милиция таянч пунктларининг нуғузини янада ошириш ҳамда фаолиятини такомиллаштириш, профилактика инспекторлари билан кенг жамоатчилик ҳамкорлигини мустаҳкамлаш мақсадида ташкил этилган танловда вилоятнинг барча шаҳар ва туманидан энг намунали милиция таянч пунктлари катнашди. Танлов давомида иштирокчиларнинг фаолияти ўрганилиб, хизмат курсатиш худудидаги вазият, милиция таянч пункти атрофида зарур инфраторизманинг мавҳудлиги, вояж ятмаганлар билан ишлаш ҳамда профилактика инспекторларининг билимга баҳо берилди. Булунгур туманиндағи "Нурли йўл" маҳалла фукаролар йигинида жойлашган 381-милиция таянч пункти галиблукни кўлга киритди ва танловнинг мамлакат боскичига йўлланма олди.

Муносабат

Тинчлик ва осойишталик посбонлари

Эътибор ва эъзозда

Президентимизнинг мамлакатимиз Куролли Кучлари ташкил этилганинг 22 йиллиги муносабати билан Ватан ҳимоячиларига ўйлабган байрам табригиде эътироф этилган фикрлар ҳар биримизга гурур ва ифтихор бағишлади, шу билан бирга юртимизда њукм суроётган тинчлик ва осойишталиктининг қадriga этишиниз, ҳамиша огоҳ ва сергак бўлишишимиз лозимигиняна бир карра чукур хис қилдик.

Ўқув-семинар

Дастурий мақсадлар ижросини таъминлаш

Борасидаги саъи-ҳаракатларни янги боскичга кўтариш масаласи мұхокама қилинди

Шу кунларда ЎзМТДПнинг ҳудудий ташкилотларида Президентимизнинг Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинганинг 21 йиллигига бағишланган тантанали маросимдаги маъруzasida илгари сурилган юя ва фикрлар асосида партия ташкилотлари ҳамда депутатлик гурухлари фаолиятини кучайтиришга бағишланган ўқув-семинарлар ташкил этилмоқда. Жумладан, партия Марказий ҳамда Наманган вилоят Кенгашлари ҳамкорлигига ташкил этилган таддирда шу ҳақда сўз борди.

Семинарда ЎзМТДП Марказий Кенгаши Ижроия Кўмитаси раиси Сарвар Отамуратов маъруza қилди.

— Давлатимиз раҳбари маъруzasida мамлакатимизнинг ислоҳ этиш ва модернизация қилиш бўйича стратегик вазифалар

Дарҳакиат, бугунги мураккаб ҳалқаро вазият барчамиздан ҳуашерлик ва сергаклини талаҳ ётди. Шу мавнода Давлатимиз раҳбари миллий армиямизни ислоҳ этиш ва унинг мудофа қудрати, жанговар салоҳияти, мамлакатимиз суверенитетини ҳимоя килиш, сарҳадларимиз даҳлсизлиги ва ҳалқимизнинг тинчхайтни кўз қораниғидек асари бўйича тайёрарлигини янада мустаҳкамлашни давом этитириш зарурлигини таъкидлайдилар. Зоро, юртимизда тинчлик, осойишталик ва фаровонликнинг љукм суроётшида тунни кунга улаб хизмат қилаётган Ватан ҳимоячиларининг ўрни бекиёс.

Шуни алоҳида таъкидлаш жоизки, Ўзбекистонда мустаҳкамлигини дастлабки ўйларидан миллий анваналаримиз, уродаётларимизни қайта тиклаши ва ривожлантиришига алоҳида эътибор қартилиди. Бунинг ижобий самараси ўлароқ, ҳалқимизнинг ўзига хос қадриятлар булоги қайта кўз очди. Айнича, бугунги кунда ўзбек мўжизалари дея таърифланадиган миллий ҳунармандчиллик жадад равнақ топмоқда.

2-бет

Ингилишда таъкидланганидек, бугун юртимизда барча соҳаларда бўлгани каби жамиятимиз ҳаётини демократлаштириш ва мамлакатни модернизациялаш бора-сида ҳам кенг қарорливи, изчили ислоҳотлар амала оширилмоқда. Мазкур жараёнда сиёсий партиялар ўз дастурий мақсадларидан келиб чиқсан ҳолда муйян саъи-ҳаракатларни амала оширилмоқда. Ана шундай масъулитли даврда, аввало, сайловчилар ишончини қозониши, мамлакатимизда юритиладиган ички ва ташкил сиёсат бўйича аниқ позицияга эга бўлиш мұхим аҳамият касб ётди. Бу эса, ўз навбатида, олдимизга партиямизнинг ҳар бир бўғини фаолиятини янги боскичга кўтариш, депутатлик бирлашмаларининг фоллиқ ва ташабbusкорлигини кучайтириш, кадрлар салоҳиятини ошириш каби долзарб вазифалар кўймоқда.

Маълумки, асрлар давомида яшаб келадиган анъаналарни янада ривожлантириш, ёш авлод кабида миллий қадриятларга нисбатан хурмат туйғусини шакллантиришга кўмаклашиш ўзбекистон "Миллий тикланиш" демократик партиясининг асосий дастурий мақсадларидан саналади. Бу бора-сида партия томонидан муйян саъи-ҳаракатлар амала оширилди. Хусусан, партия электорати бўлум шунармандларни кўллаб-куватлаш, маҳалла-ларда оиласиб бизнесни йўлга кўшиш, касаначилик билан шуғулланадиган хотин-қизларга кўшимча шарт-шароит ва имкониятлар яратишига кўмаклашишга каратилган турли лойиҳалар, таддир, давра сукбати ва кўргазмалар ташкил этилмоқда. Биргина 2012 йилдан бўён ўтказилб келинадиган "Банк кредитларининг оиласиб тадбиркорлик" вамиллий ҳунармандчилликни ривожлантиришага аҳамияти" мавзуидаги амалий семинар доирасида жами 315 нафар ҳунарманд ва оиласиб тадбиркорга 7 млрд. 100 млн. сумлик имтиёзи кредит ахратиди. Бу, ўз навбатида, 1000 дан зиёд дигни иш ўринлари ташкил этилишига замин яратди.

3-бет

Конунчилик палатасида

Ўзбекистон «Миллий тикланиш» демократик партиясининг Олий Мажлис Конунчилик палатасидағи фракцияси тигилишида қўшил палата мұхоммадасига киритилиши режсалаштираётган бир қатор қонун лойиҳалари кўриб чиқди. Унда фракция азолари, вазирлар, ташкилотлар раҳбарлари, экспертилар ва мутахассислар, оммавий ахборот воситалари вакиллари иштирок эти.

Фракция йиғилиши

Фракция азолари дастлаб иккичи ўқишига тайёрланган «Акциядорлик жамиятлари ва акциядорларнинг хукуқларини ҳимоя қилиш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Конунига ўзгариши ва кўшимчалар киритиш ҳақида»ги конун лойиҳасини мухоммадасига қилиши.

Маълумки, парламент палаталари кўшма мажлисида мамлакатда корпоратив бошқарувни ривожлантириш ва мулкий мунисабатларни токомиллаштириш ҳамда инвестицион мухитни янада яхшилаш мақсадидан «Акциядорлик жамиятлари ва акциядорларнинг хукуқларини ҳимоя қилиш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Конунини танқидий қайта кўриб чиқиб, янги таҳрирда ишлаб чиқиш ва қабул килиш таклиф этилганди.

4-бет

“Milliy tiklanish” газетасига обуна бўлинг!
Нашр кўрсаткичи – 158

Нукус шаҳридаги 25-мактабгача таълим мусасасасида ўқув-тарбия машгулотлари жараёнида дастлабки билим ва кўнинмаларни эгаллаётган ўғл-қизлар тасвирий санъат, чевар қўллар тўғаракларига ҳам фаол қатниашмоқда. Мактабга тайёрлов ва катта гурӯх тарбияланувчилари учун инглиз тили машгулотлари ўйлга қўйилган. Мунтазам ташкил этилаётган спорт ўйнлари, мусобақаларда болалар ҳар томонлами чиникмоқда.

Мақсад ҲАБИБУЛЛАЕВ (ЎЗА)
олган суратлар.

Таълим

Дарс ўтишнинг замонавий шакли

ўқувчилар билимини оширишга хизмат қиласди

Истиқоллининг илк йиллариданоқ юртимизда таълим сифатини оширишга катта ётибор қаратилмоқда. Айниқса, таълим муассасаларида дарс ўтишнинг янги ва замонавий методлари ўйлга қўйилди. Бундай дарсларда ўқувчининг мавжуд имкониятлари ҳисобга олинган ҳолда унинг ақлий салоҳиятини аниқлашга муваффақ бўлнилоқда.

Бунда, энг аввало, ўқувчиларни расмларини ёзув таҳасиси осиб қўйиши ҳам бирумчунча самара беради. Дастлаб, ўқувчиларга расмда ким тасвирланганни, портрет ким томонидан ишлангани, нима учун шоҳоналибос кийган ҳола-

ти чизилгани ва ёзув саволлар билан мурожаат қилинади. Ўқувчилар ушбу саволларга жавоб топишгач, фан ўқитувчи синфа ўтирган ўқувчиларни уч гурухга бўлади. Мисол учун «Алишер Навоийнинг ҳаёти ва иходи» мавзуси юзасидан дарс режалаштирилган бўлса, ўқувчиларга Алишер Навоий ҳақида билган барча маълумотларни тўплашни топширади. Айтиш жоизки, ўқувчиларни гурухларга булиниш, ишланиш уларни фоафликка унайди.

Худди шундай «Тугалланманган ишни тутгат» усулида ўқувчиларга чала ёки охиригача бўялмаган суратлар синф тах-

тасига қўйилади. Маҳоратли ва кизикувчан ўқувчилар суратларни охирига етказиб қўяди. Суратларни чизган ва бўйини охирига етказган ўқувчилар жавобни топишади. Тўғри ва мантакий жавобларни берган ўқувчи баҳолаб борилади.

«Фарқини топ» усулида эса ўқувчиларга бир-биридан жуда кам фарқ қиласидан суратлар тарқатилади. Зукко ва билимдан ўқувчи суратлардаги фарқни кўп топсангина, унга балл берилади ва рағбатлантириб борилади. Энг муҳими, юқорида келтирилган методлардан унумли фойдалана олинса, таълим самараордиги ошади, ўқувчилар дарсга бефарқ бўлмай бало тўплашша интилади. Қолаверса, изланиш, мустақил фикрлаш, мушоҳада юритиши, жамоа ва якка тартибда ишланиш үргандайди. Энг муҳими, ҳар бир ўқувчининг сўз бойлиги ортади.

Дилором ҚУДРАТОВА

Бугун жамиятимизнинг барча жабхаларида олиб борилётган кенг қарорлари ишҳототлар замонида инсон ҳуқуқ ва эркинликларига бўлган ётибор, унинг шакни ва қадр-қимматини ҳурмат қилиши, инсон ҳуқуқларини олий қадрият сифатидаги ётироф этиши каби эзгу гоялар ўз ифодасини топган.

Жамият

Инсон ҳақ-ҳуқуқлари

олий қадрият

рат ташкилотлар ва кенг жамоатчилик ўртасидаги ҳамкорликни мустаҳкамлашга алоҳида ётибор борилмоқда.

Бу борада Фиждувон туман биринчи сон давлат нотариал идораси томонидан ҳам соғлом турмуш тарзини ахоли ўртасида тарғиб қилиш, ахоли, айниқса, ўсиб келаётган ёш авлод онига ҳуқуқий маданият тушунчасини сингдириш мақсадида бир қатор ҳуқуқий тарғибот ишларини олиб бориши белgilangan. Шу билан бирга ёшларнинг турли диний оқимлар тасирига тушиш, ноҳуш холатларни бартараф этиш ва олдини олишига қаралтилган тадбирлар доимий равишда ўтказиб келинаёт. 2013 йил давомида идора томонидан жами 27 марта тарбия тарғибот ишлари олиб борилди.

Шуни таъкидлаш лозимки, юқоридаги жамият, айниқса, оила мустаҳкамлигининг муроҷаати ғаровидор. Бу эса ёшларни кatta ҳаётга тайёрлаш мухим ижтимоий ётийёж эканлигини унумасликни, оила ва мактабда ушбу масалага доимо жиддий ётибор беришни талаб этади. Шунинг учун ҳам ҳар бир корхона, мусасаса ва

ташкилотлар томонидан жамият, оила мустаҳкамлигини тарғиб қиласидан тарғибот-ташвиқот ишларини мунтазам равишида олиб бориши устувор вазифага айланмоғи лозим. Ўз ўринида Фиждувон туман биринчи сон давлат нотариал идораси ҳам тумандаги бир қатор махалла фуқаролари, коллеж ва лицей ўқувчилари билан турли тадбир, мулокот, давра сұхбати ва семинарларни доимий ўтказиб туради.

«Оила – жамиятнинг негизи» деган ижтимоий-сиёсий фикр ҳаётимиздан тобора мустаҳкамлаштирилган жамият ҳам соглом ижтимоий мухит қарор топади, турли хил салбий иллатлар ишларидан, баркамол, ҳамиша ўз фикри ва қарашларига эга, иродаси мустаҳкам авлодлар шаклана боради. Мухтасар қилиб айтганда, комил инсон – турмуши фаровон, бекаму кўкст, соғлом оиласидагина тарбия топади, улгайди.

Зафар ДАВЛАТОВ,
Фиждувон туман 1-сон давлат нотариал идораси нотариуси

Жараён

Болалар спорти

Арнасойда янги спорт мактаби

Жиззах вилояти Арнасой туманида болалар ва ўсмиллар спорт мактабининг биноси тўлиқ қайти реконструкция қилинди. Бу ишларга Ўзбекистон Болалар спортини ривожлантириши экамгармаси маблағлари ҳисобидан 1 миллиард 751 миллион сўм сарфланди.

Иншотни реконструкция килинда мавжуд бинога кўшимча замонавий спорт зали ва бошқа ёрдамиҳо хоналар курилиб, мусасасанинг фойдаланиши куввати сезиларли даражада оширилди. Илгари спортивнинг беш тури бўйича машгулотлар ўтказилган бўлса, эндида улар саккизтага етди.

Президентимиз раҳнамолигида болалар спортини ривожлантиришга қаратилаётган алоҳида ётибор самарапарини мактабимиз мисолида ҳам яқол кўриш мумкин, - дейди мактаб директори Рафил Давидов. – Реконструкция қилингунга қадар бу ерда футбол, волейбол, стол тениси, бадий гимнастика, кураш секциялари фаолият юритган бўлса, энди дзюдо, баскетбол, бокс секциялари кўшилиши билан шуғулланувчилар сони ҳам анча кўпайиб, 500 нафарга етди. Ёшлар узлари хоҳлаган спорт тури билан шуғулланishi учун барча шароитлар яратилди.

Мактаб спорчилари эришаётган натижалар хам ийдан-ийла үсib бормоқда. 2013 йилда самбо, кураш, дзюдо, волейбол бўйича ўтказилган вилоят мусобақаларида 23 олтин, 6 кумуш ва 45 бронза медаль кўлга кирилди.

Айни пайтада мактабда 158 нафар қиз спортиниң қатор турлари билан мунтазам шуғулланмоқда.

— Мамлакатимизда кизларни спортунга кенг жалб этиш орқали уларнинг саломатликларни мустаҳкамлашга алоҳида ётибор берилмоқда, - дейди гимнастика бўйича мураббия Гулсара Сатторова. — Зоро, бу кизларнинг ҳар томонлами соғлом вояга етишида мухим аҳамиятга эга. Замонавий талаблар даражасида қайта реконструкция қилинган мактабимизда тўрт гурӯхда етишига яқин киз гимнастика машгулотларида мунтазам шуғулланётган. Спортивнинг бу тури билан шуғулланётган кизлар сафи тобора кенгайиб бораётгани Арнасойдан ҳам ҳалқаро мусобақаларда Ўзбекистон шавнини муносиб химоя кила оладиган спорчилар етишидаги ишончимизни оширади.

Спорт мактаби янги биносининг фойдаланиши топширилиши нафқат мактаб жамоаси, балки атрофдаги маҳаллалар ахлини ҳам мамнун этиди.

— Давлатимиз раҳбарининг такифи билан юртимизда Соглом бола йили, деб эълон килинган 2014 йилни мана шундай яхши хабар билан бошлаганимиз барчани хурсанд килди, - дейди Faufur Fulyom номидаги маҳалла фуқаролар йигини раиси Furqat Muxammadiyev. — Бу маҳалламиз ёшларни хисмонан соглом вояга етказиш, уларнинг бўй вақтларини мазмунли ташкил этишида мухим аҳамият касб этиди.

Тошкул БЕКНАЗАРОВ,
ЎЗА мухбари

Бунёдкорлик

(ЎЗА) олган сурат.

Кишлоқларимиз обод

турмушимиз фаровон бўлмоқда

Мамлакатимизнинг гўзал ва қадимий маскаларидан бирни Навоийда бўлиб, туман ва ҳаҷарларини кессангиз, бу заминини гуллаб-яшнаётганини, тараққиётга юз тутаётганини кўрасиз. Кенг кўламдаги ободлик ва бунёдкорлик ишларидан кўзингиз қувнайди. Дарҳақиқат, истиқол ушибу гўшанинг ижтимоий-иқтисодий, маданий-маърифий ҳаётida янги даврни бошлаб берди. Вилоятнинг саноат, қишлоқ ҳўжалиги, савдо ва хизмат кўрсатиш тармоқларини ривожлантириши, шу асосда аҳолига муносиб турмушу шароитини яратиш берни ўйлайди сабй-ҳаракатлар ўз самарасини бераётганини кўриши мумкин.

Вилоятнинг Қизилтепа туманида ҳам яратувчаник, бунёдкорлик каби эзгу ниятида юрган юртодшларимиз кўп. Мамлакатимиз бўйлаб давом эттаётган янгиланиши жараёнлари туманинг ҳар бир гўшасида ўз аксимилини топмоқда. Ҳатто, энг олис ишларидан қарорида 2009-2013 йиллар мобайнида вилоятимизда намунивий лойихалар бўйича 2060 та ўй-жой барпо этдик. 2013 йили 19 та мавзеда жами 600 та ўй-жой курилиб, ўз ғаларига топширилди.

Бугун вилоятимизнинг қайси бир тумани ёки чекка худудларига борманг салобат билан, қишлоқларимиз кўркига кўрк күшиб турган мана шундай наимунавий лойихалар асосида бунёд этилган мухташам ўй-жойларини кўрасиз. Барчага бирдек ҳушикайтириб берадиган бунёдкорлик манзараларини Кармана туманидаги «Хазара», «Малик работ» ва «Нарпай» мавзеларида ҳам кўриш мумкин. Мазкур худудларда 2014 йилда 422 та ўй-жой куриб битказилди. Бу ерда ҳам курилиш, бунёдкорлик, ободчончилик, ишлари олиб борилади. Маҳалла гузари, савдо маркази, майший хизмат мажмумалари кишлоқларимиз чироига кўрасиз. 2014 йилда вилоятимизда 18 та мавзеда наимунавий лойихалар асосида жами 677 та ўй-жой барпо этишини режалаштирганимиз.

Бир сўз билан айтганда, наимуналиклар янги йилни улкан ютуқлар билан қарши олиши дид. Бугун вилоятимизнинг қайси соҳасини кузатмаган, истиқол ишном этган ўзимониятлар ҳаётда турдаги курилишларни муносиб турмушу фаровон, бекаму кўкст, соғлом оиласидагина тарбия топади.

— Бу ишларни яратишни курилишларни муносиб турмушу фаровон, бекаму кўкст, соғлом оиласидагина тарбия топади. Муҳтасар қилиб айтганда, 2014 йилда вилоятимизнинг 12 турдаги курилиш муносиб турмушу фаровон, бекаму кўкст, соғлом оиласидагина тарбия топади. Муҳтасар қилиб айтганда, 2014 йилда вилоятимизнинг 12 турдаги курилиш муносиб турмушу фаровон, бекаму кўкст, соғлом оиласидагина тарбия топади.

Бир сўз билан айтганда, наимуналиклар янги йилни улкан ютуқлар билан қарши олиши дид. Бугун вилоятимизнинг қайси соҳасини кузатмаган, истиқол ишном этган ўзимониятлар ҳаётда турдаги курилишларни муносиб турмушу фаровон, бекаму кўкст, соғлом оиласидагина тарбия топади.

Эркин ЙУЛДОШ,
“Milliy tiklanish” мухбари

Бизнинг шарх

КОНСТИТУЦИЯ, ПАРЛАМЕНТ ВА ИЖРО ҲОКИМИЯТИ

Мексика парламенти икки палатали бўлиб, Депутатлар 3 йил, Сенат аъзолари эса 6 йил фаолият кўрсатади

Мексика дунёда аҳолиси кўп (112 миллиондан ортиқ), жуғрофик жиҳатдан катта давлатлардан саналади.

Мексика сиёсий тизими ўзига хос. Мамлакат федератив президентолик республикаси ҳисобланади. 1917 йилда кабуқ қилинган Конституция кўп сонли ўзгаришилар билан бугунги кунгача амал қилиб келмоқда.

Мамлакат Конституциясида қонучилик ҳокимияти икки палатали конгрессдан иборатли кўрсатилган бўлиб, унга кўра, Кўйи палата Депутатлар палатаси, юкори палата эса Сенатдан ташкил топган. Кўйи палата 500 аъзодан иборат бўлиб, сайловчilar депутатларни умумхалқ сайлови асосида уч йил муддатга сайлайди. 500 нафар депутатдан 300 нафари бир мандатли сайлов окружларида, колган 200 нафари пропорционал вакиллик (овоз бериш натижаларини аниқлаш тартиби бўлиб, бунда партиялар ўртасида мандатларни тақсимлаш улар

тўплаган овоз миқдорига кўра амала оширилади) асосида сайланади.

Юкори палата ҳар бир штат ва федерал пойтахт округидан 4 нафар — жами 125 аъзога эга бўлади. Улар умумхалқ овоз бериш йўли билан олийлик муддатга сайланади.

Конгресс 1 сентябрдан 31 декабргача бўлган муддат ораглигида ийлилк сесияга йиғилади. Парламент ишидаги таифуллар пайтида сиёсий ваколатлар ҳар икки палата томонидан тайинланувчи доимий комиссияга ўтади. Конституция барча давлат лавозимларига, шунингдек, конгресснинг ҳар икки палатасига ҳам бўладиган қайта сайловни текширишга ҳалиб.

1993 йилда мамлакат конституциясида киритилган ўзгаришга кўра, агар партия бутун мамлакат бўйича 35 фойз овоз тўплай олса, тўғридан-тўғри депутатлар палатасида энг кўп ўринга эга бўлиши ҳақидаги қонука бекор қилинган. Шунингдек, бўйириш ҳеч бир партияга Кўйи палатада 315 тадан ортиқ ўрин эгаллаша гўйл кўйимайди. Конституцияга тузатиш уни камидан 325 нафар депутатнинг имзо билан ҳам тасдиқланади.

Конгресснинг асосий вазифаси Федерация ваколатига киритилган масалалар бўйича қонун ва декретларни кабул килишадан иборат. Қонун ташабуси ҳукуки Президент, депутатлар ва сенаторлар, штатларнинг қонучилик органларига тегишили. У эки бир палата ваколати доирасидан ташкири ҳар қандай қонун ва декрет лойихаси ҳар икки палатада ҳам муҳокама килинади. Қонун лойихаси муҳокама учун қайси палатада киритилган бўлишидан қатъни назар, у бошка палатага ҳам кўриш учун юборилади. Агар ҳар икки палатада ҳам қонун лойихаси маъкулланса, у ижро ҳокимиятига юборилади. Ижро ҳокимияти томонидан ётириз бўлмаган тақдирда ҳужжат матбуотда эълон килинади. Айтишломизги, қонун лойихаси ҳар бир палатада умумий овозларнинг 2/3 қисмига эга бўлгандагина маъкулланган ҳисобланади.

Шунингдек, конгресс янги штатларни ташкил этиш, солиқларни жорӣ этиш, ижро ҳокимияти қайси тамойиллар асосида замълар чиқаришини белгилаш, уруш эълон қилиш, хибсдагиларга амниятияни эълон килиш каби ваколатларга ега.

Вакиллар палатаси ваколатлари қаторида федерал бюджетни тасдиқлаша, газна низорати идораларидаги ўз вазифаларини аниқ бажарилишини кузатиш, газна низорати идораларидаги хизматни кильдиган раҳбар ва бошка хизматчиликларни лавозимларига тайинлаш, давлат бошқаруви лавозимларини эгаллаган шахсларга нисбатан айбловларни кўриб чиқиш, президент томонидан тақдим этилган Федерал оркуг Олий суди аъзоларининг лавозимларига ишга тайинлаш, озод этиди, курорли кучларга раҳбарлик килидир, бу борада ҳокимиятига оғизида истиқомат килганди.

Конгресс томонидан муҳокама килинадиган ҳокимияти қонун лойихалари айнан ижро ҳокимияти томонидан тақдим этилади. Президент Мексикада вето кўйиш ҳукуқига эга. Шунингдек, давлат раҳбари ваколатига мамлакатда фавқулодда ҳолат жорӣ этиши, конституцион кафолатларнинг амал қилишини тұтхатиш киради.

Суд тизими ҳақида икки оғиз сўз юритсан. Федерал суд тизимининг энг юкори инстанцияси Олий суд. У президент томонидан сенат розилиги билан олий муддатда тайинланадиган 22 нафар судьядан иборат. Мексика суд тизими федерал судлар ва штат судларидан иборат. Олий суд куни инстанциялардағи судлар устидан судва маъмурий ҳокимиятга эга. Федерация судлари фуқаролик ва жинонй ишлар бўйича барча ишларни кўриб чиқади, штатлар орасидаги ёки штат ва Федерация ўртасидаги даъволнарни ҳал қилиди. Шунингдек, мамлакатда маъмурий юстиция тизими ривожланбай бормоқда. Жумладан, солик суди, меҳнат масалалари бўйича судлар ҳам мавжуд.

ИЖРО ҲОКИМИЯТИ
Ижро ҳокимияти президент томонидан амала оширилади. Давлат раҳбари ўзига бўйсунувни ҳукуматни шакллантиради. Президентнинг барча қарорлари, декрет ёки бўйруклари давлат котиби ёки маъмурий департамент раҳбарининг имзо билан ҳам тасдиқланади.

● **Мамлакат конституциясига кўра, ҳеч бир партия якка ҳолда асосий қонунга ўзгаришиши кирита олмайди.**

Рангинг дунё

Тинч океанинг Панама буғози ва Атлантика океанинг Кариб денгизини ўзаро боғлаб турувчи канал Жанубий Америкадаги Панама давлати ҳудудида жойлашган. Канал узунлиги 82 километрни ташкил килади. Канал иккни океан орқали ўтвучи кемаларнинг қатнов ўйли ҳисобланади. Оқимнинг пастанд баландга ўналишини таъминлаш ҳамда кемалар қатновини енгиллаштириш максадидаги канал бўйлаб бир нечта кўттарма дарвазалар қурилган. Панама каналининг қурилиши тенги йўқ муҳандислик мўъжизаси бўлиб, инсоният тарихида учмас из қолдири.

Канал қурилиши 1888 йили бошланган. Бироқ, Испания кироли Филип II лойиҳанинг амалга ошиналиги учун барча зарур чораларни кўради. Хатто, кўпклик қурилишини тақиқлаб ҳам кўяди. Шундан сўнг, канал қурилишини француздар давом этишига карор қилишади. Салкам 20 йил төркани француздар юқумли касаллик ва молиявий муаммолар олдида охиз қоладилар. Қурилиш яна тұтхайды. 1903 йили Панама ва АҚШ ўртасида битим имзоланғач, ҳамкорлар Панама буғози бўйин орқали океанларни бўғловчи кемалар катнайдиган канал қуришга келишиб олишиади. Орадан бир йил ўтиб, Кўшма Штатлар 40 миллион доллар эвазига француздардан канал компаниясини сотиб олади. Улкан лойиҳа ўн йил деғандан тўлиқ амалга ошиди. Канални қуриш учун 387 миллион АҚШ доллари сарфланди. Иншоот расман 1920 йили фойдаланишга топширилди.

Панама каналини қуришда ута асосий: муҳандислик, ташкилотчилик, санитар-гиниеник жиҳатдан мавжуд муаммолар юзага

келади. Қурилиш бошланганига бир йил ўтар-ўтмас турли фаложати касалликлар туфайли 5609 нафар киши ҳаётдан кўз юмди. Лойиҳа Ф. Стивенс ва В. Гоззалинг тўғри таъланган мухандислик ечими туфайли муваффақиятли якун топди. Архитекторлар миамони ҳавосини мўтадил курултилар ва тоғли ҳудудларни қазиши орқали ҳал этишиди. Қолаверса, сунъий канални қуришига тўғон вазифасини ўтвучи дарвазалардан фойдаланилган сабабли атроф-муҳит билан боғлиқ айрим муаммолар ҳам барҳам топди.

Океандан океана олий ўтвучи расмий сув йўли орадан 80 йил ўтиб, АҚШ ва Панама ҳамкорлигига бошқарилиб, муҳофаза килиб келинди. 1977 йил 7 сентябрда Вашингтонда АДТ (Америка давлатлари таъшили) йиғилишида имзоланган иккита янги битимига кўра, Панама канали аср охиригача иккиси мамлакат ўртасидаги дўстлик ва ҳамкорлик алкаларини қутийтиришга қаратилган режалар асосида бошқариб борилишига қарор килинди. Иккала битим 1977 йилдан 1 январдан бошлаб битимига кўра бошқарув тизими тасдиқланди. Панамалик фуқаро бошқарувчи

Панама канали

мардаги референдумда маъқуланди. АҚШ Сенати 1978 йил баҳорида уларнинг тасдиқларини розилик берди. Янги битимлар 1979 йилнинг 1 октябринида.

Панама канали комиссияси, АҚШ ҳукумат агентлиги 1979 йилнинг 1 октябринан битим тузилган кундан бошлаб канални 20 йил давомида бошқарди. Комиссия бошқарувни иккиси давлат ҳамкорлигидаги 9 кишидан иборат кўмита аъзоларни томонидан олиб борилиди. Даастлаби 1979 йил давомида АҚШ фуқароси Баш маъмурий бошқарувчи, панамалик фуқаро эса ўринбосар сифатида.

Лавозимига, АҚШлик фуқаро эса ўринбосар лавозимига тайинланди. 1999 йил 31 декабрь куни битимда келишилганидек, канал бошқаруви бутунлай Панама ихтиёрига топширилди.

Панама канали орқали ўтвучи кемалар махсус лоцманлик хизмати томонидан амалга оширилади. Кемалар ортилган юқига қараб ўтва ҳисоблашади. Иккита сунъий кўяни канал имкониятларини янада кенгайтирган. Бундан ташкиари, канал бир нечта шлюз камераларга эга бўлиб, улар канал ўзинини бошқариб туради. Дунё океани ва Панама канали ўртасида сатҳ тафовути 25,9 метрни ташкил қилиди. Канал кўшимча равишда сувни Аллахуэла кўлидан олади. Иншоотнинг барча шлюзлари иккиси бўлиб, кемалар бир вактнинг ўзида

ма-карши томонга сузиши ҳам мумкин. Бироқ, амалда бундай ҳолат камдан-кам учрайди. Кемалар асосан бир йўналиш бўйлаб сувади.

Панама канали орқали ўтвучи кемалар махсус лоцманлик хизмати томонидан амалга оширилади. Кемалар ортилган юқига қараб ўтва ҳисоблашади. Иккита сунъий кўяни канал имкониятларини янада кенгайтирган. Бундан ташкиари, канал бир нечта шлюз камераларга эга бўлиб, улар канал ўзинини бошқариб туради. Дунё океани ва Панама канали ўртасида сатҳ тафовути 25,9 метрни ташкил қилиди. Канал кўшимча равишда сувни Аллахуэла кўлидан олади. Иншоотнинг барча шлюзлари иккиси бўлиб, кемалар бир вактнинг ўзида

Зафар МУҲАММАД

ДУНЁДАН ДАРАКЛАР

Автомобилларга эҳтиёж юқори

АҚШда автомобиллар савдоси ўсган.

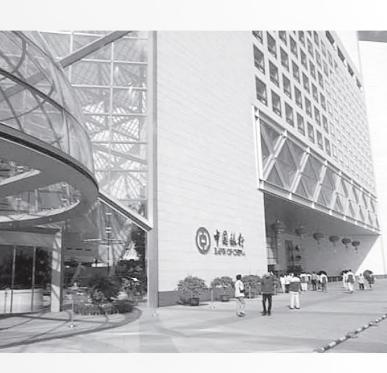
Тарқатилган маълумотларга кўра, 2013 йил якунлари бўйича АҚШда автомобиллар савдоси 10 фоизга ўсган. Бу 2006 йилдан бўён қайд этилган энг юкори курсаткидир. Ўтган йили мазкур мамлакатда жами 16 миллион дона автоулов сотилган. Шундан 17 фоизи "General Motors", 15 фоизи "Ford" ва 11 фоизи "Toyota" компаниялари хиссасига тўғри келган.

Хитойда илк хусусий банклар

Пекин расмий нашрлари тарқатган маълумотларга қарандан, 2014 йилда Хитойда илк бор хусусий банклар фоалиятга йўл кўйилади.

Бу даврда қадар мамлакатда банклар хусусийлаштирилмаган эди. Мавжуд молия мусассалари эса давлатга ёки акциядорларга тегишили. 2013 йилнинг декабр ойида Хитой расмийлари мамлакат иктисолидиги тақдиматни таъсиллаштирилди.

Кор бўронлари оқибати

Тарқатилган маълумотларга кўра, АҚШ шимоли-шарқидаги қатор штатларда кузатилаётган кор бўронлари оқибати авиатранспорт тизимида жиддий муаммолар юзага келмоқда.

Хусусан, Вашингтондаги марказий аэропорт, Нью-Йоркдаги Ла-Гуардия ва Либерти, Чикагодаги Охара ҳамда Клевленд шахриданда Хонкінг аэропортларида 5 мингдан ортиқ авиарейслар бекор қилинган. Мамлакатда кўплашади таъсилмаслари фоалиятини йўлга кўйишини таъсиллаштирилди.

"Темза" тўхтамаяпти

Англияning асосий дарёси Темза соҳилларидан тошиб кетган.

Лондон гарби, шунингдек, Оксфордшир графлиги ва Бакингемширга катта сув оқими келган. Юзлаб уйлар сув остида қолиб, йўл-транспорт ҳаралларни тўхтатилиган. Бунга Бирлашган киролликларда дебардан бери ёғаётган ёғирлар сабаб бўлмоқда. Махаллий аҳоли сув тошқинларига олдиндан тайёргарлик кўриб қўйганига қарамай, кўпчилик ўз уйларини ташлаб чиқиши мажбур бўлган. Синоптикларнинг фикрича, ёғирлар бир неча

